

Vergaderjaar 2022–2023

36 185

Verslag van een werkbezoek aan de Verenigde Staten van een delegatie van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken

Nr. 2

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK VAN EEN DELEGATIE VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE ZAKEN AAN DE VERENIGDE STATEN VAN 2 TOT EN MET 4 AUGUSTUS 2022

Vastgesteld 4 november 2022

Een delegatie van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft van 2 tot en met 4 augustus 2022 een bezoek gebracht aan de Verenigde Naties in New York. De delegatie brengt hierbij beknopt verslag uit van dit werkbezoek aan de vijfjaarlijkse toetsingscommissie van het Non-Proliferatieverdrag in New York. Deze conferentie, die meermaals is uitgesteld in verband met COVID-19, zou oorspronkelijk in 2020 plaatsvinden. Het is daardoor zeven jaar sinds de vorige conferentie. De conferentie duurde van 2 tot en met 26 augustus 2022 en de delegatie is als waarnemer aanwezig geweest tijdens de eerste week. In die week heeft de delegatie delen van de openbare vergadering gevolgd en gesprekken gevoerd met diverse statelijke en niet statelijke actoren. De delegatie bestond uit het lid **Hammelburg** (D66).

Dinsdag 2 augustus 2022

Op de eerste dag van het werkbezoek werd de delegatie ontvangen door de plaatsvervangend permanente vertegenwoordiger voor Nederland bij de Verenigde Naties, Mark Zellenrath. De heer Zellenrath heeft een algemene toelichting gegeven over het Non-Proliferatieverdrag en de Nederlandse inzet voor deze toetsingsconferentie en de uitdagingen, zoals de oorlog in Oekraïne, die een slechte invloed heeft gehad op de onderlinge verhoudingen van de verdragspartijen.

De rest van de ochtend werd de plenaire sessie van de toetsingsconferentie bijgewoond. De delegatie was getuige van de bijdrage van Nederland namens het Nonproliferation and Disarmament Initiative (NPDII) en de bijdrage van Nederland zelf, welke beide werden uitgesproken door de directeur-generaal politieke zaken Thijs van der Plas.

Daarop volgde een gesprek met Kayoko Gotoh, hoofd Europa/Oekraïne, DPPA. Onderwerpen waren onder andere de oorlog in Oekraïne en de recente ontwikkelingen rond de graanakkoorden. Er werd gesproken over

het effect van de oorlog op de verhoudingen binnen de Veiligheidsraad. Ook werd gesproken over de gespannen situatie op de Balkan, waaronder het conflict tussen Servië en Kosovo en de spanningen in Bosnië-Herzegovina.

In de middag volgde de delegatie een bijeenkomst van het Stockholm Initiative for nuclear disarmament. Dit in 2019 gelanceerde programma, waar Nederland als een van de zestien landen bij betrokken is, heeft als doel een positieve uitkomst van de toetsingsconferentie te bevorderen door het bouwen van politieke allianties rond pragmatische en resultaat-gerichte maatregelen voor nucleaire ontwapening.

Terug op het kantoor van de Nederlandse missie had de delegatie een gesprek met Shamala Kandiah Thompson, de chief operating officer van Security Council Report, een non-gouvernementele organisatie die zich voornamelijk bezighoudt met het rapporteren over de bezigheden van de Veiligheidsraad. Ook geeft de organisatie trainingen aan landendelegaties die als gekozen lid tijdelijk plaatsnemen in de Veiligheidsraad, onder meer aan Nederland toen ons land lid werd van de Veiligheidsraad.

Verdere gespreksonderwerpen waren de veranderende wereldorde en het effect daarvan op de Verenigde Naties in het algemeen en de Veiligheidsraad in het bijzonder. Ook is gesproken over de Chinees-Afrikaanse relaties.

Ten slotte werd een gesprek gevoerd met Annemieke Ruigrok, de consul-generaal van het Nederlandse consulaat te New York. Naast de gebruikelijke taken van een consulaat, heeft deze afdeling zich toegelegd op het ondersteunen van Nederlandse bedrijven die naar New York komen. Het consulaat probeert te ondersteunen op het gebied van financiering en het leggen van contacten. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar zaken zoals waterbeheer, offshore en windenergie en start- en scale-ups.

Woensdag 3 Augustus 2022

De volgende ochtend werd de delegatie bijgepraat door directeur-generaal Thijs van der Plas. Daarbij werd onder meer teruggekeken op de inbreng die de heer Van der Plas de dag ervoor gegeven had namens Nederland en de NPDI. Verder heeft de heer van der Plas vertelt wat onder meer de struikelpunten zijn voor het slagen van de conferentie. Voor Rusland is dat vanzelfsprekend de oorlog in Oekraïne. Voor China speelt met name AUKUS, het trilaterale verdrag dat Australië van nucleaire onderzeeërs zal voorzien.

Vervolgens begaf de delegatie zich naar het VN-gebouw voor een gesprek met Peter Due, Director of the Asia and Pacific Division of the UN Departments of Political and Peacebuilding Affairs and Peace Operations (DPPA-DPO). De Verenigde Naties zijn als enige organisatie nog actief in het Afghanistan van na de machtsovername door de Taliban. Zij houden zich daar bezig met humanitair werk. Het mandaat om in Afghanistan actief te zijn is recent verlengd, ook op verzoek van de Taliban zelf.

Op de vraag welke andere gebieden de aandacht van zijn afdeling hebben, antwoorde de heer Due dat dit zeker het geval is voor Taiwan, door het bezoek van Nancy Pelosi en de spanningen die daaromheen zijn ontstaan tussen China en de Verenigde Staten. Ook de situatie op Sri Lanka wordt strak in de gaten gehouden.

In de middag werd een gesprek gevoerd met Rob Gabrielse, de Nederlandse ambassadeur bij de ontwapeningsconferentie te Geneve. Nederland is een van de landen met een aparte ontwapeningsambassadeur in Geneve. Hij sprak zijn zorgen uit over de situatie in Ukraine. Een belangrijk onderdeel van het verdrag is dat nucleaire staten geen non nucleaire staten zullen aanvallen of bedreigen met kernwapens. Dergelijke acties worden nu in Ukraine openlijk geïmpliceerd, wat een groot gevaar is voor de veiligheid. Ook wees de ambassadeur op de veiligheidssituatie rond de kerncentrale van Zaporizja.

Ten slotte werd gesproken met Maria Sjödin van Outright, een actiegroep die zich inzet voor het verdedigen van mensenrechten voor LGBTIQ-personen overal ter wereld. In New York onderhoudt Outright met name contact met diplomaten van alle landen die lid zijn van de Verenigde Naties. Een van de programma's van Outright behelst het in contact brengen van diplomaten met LGBTIQ-personen uit hun eigen land. Op die manier probeert de actiegroep begrip en empathie voor hun situatie te creëren bij een invloedrijke groep ambtenaren. Deze ontmoetingen vinden soms in het geheim plaats.

NGO's zoals Outright hebben veel last gehad van coronamaatregelen. Door strenge regels was het voor hen lastig om het VN-gebouw fysiek te betreden. Dit hinderde hen in hun werk. Sommige activisten en NGO's hebben de vrees uitgesproken dat de strenge regels na COVID-19 zouden blijven bestaan. Volgens mevrouw Sjödin is het nu beter dan voorheen, maar nog steeds niet zoals het was.

Donderdag 4 Augustus 2022

Op de laatste ochtend sprak de delegatie met Ingeborg Denissen, voorzitter van Pilaar III van de NPV Toetsingsconferentie. Met haar sprak de delegatie over de struikelblokken voor het slagen van de conferentie, zoals de houding van Rusland in het kader van Oekraïne en China als het gaat om AUKUS. Mevrouw Denissen sprak haar zorgen uit over het risico op een nucleaire wapenwedloop en benoemde daarbij dat er momenteel geen onderhandelingen plaatsvinden gericht op ontwapening. Zij gaf aan dat er momenteel een focus is op het verlagen van de risico's door inzet op betere communicatie. Ook zij sprak haar zorgen uit over de situatie rond de kerncentrale van Zaporizja.

Ten slotte werd een gesprek gevoerd met Henny Snellen, militair adviseur op de permanente vertegenwoordiging. Zij informeerde de delegatie over de gang van zaken binnen de VN omtrent vredesmissies. Zo legde zij uit dat Nederland weliswaar een klein, maar gespecialiseerde defensiemacht heeft. De Nederlandse bijdrage aan vredesmissies ligt dan ook vaak op het vlak van hoogtechnologische en kapitaalintensieve materialen, door de inzet van onder andere helikopters en inlichtingenofficieren. Dit ter ondersteuning van landen die met name personeel leveren. Een aantal landen in de wereld (grotendeels uit de *global south*) zijn zeer actief in VN-vredesmissies. Dit omdat de missies vaak in hun buurlanden plaatsvinden, maar ook omdat dit voor hen een goede manier is om betrokkenheid bij en invloed in de VN te hebben. Ook een niet onbelangrijke reden is dat deelname aan VN-missies financieel gecompenseerd wordt.

Ook gaf mevrouw Snellen een update over de Nederlandse bijdrage aan de United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali (MINUSMA).

De voorzitter van de delegatie,
Hammelburg

De griffier van de delegatie,
Reinders